

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

53-2

BRNO 2012

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 53
Volume 53

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady Head of editorial board	Pavel Kouřil
Redakční rada	Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski, Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik
Odpovědný redaktor Editor in chief	Petr Škrdla
Výkonná redakce Assistant Editors	Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela
Technická redakce, sazba Executive Editors, Typography	Alice Del Maschio
Software Software	Adobe InDesign CS5
Fotografie na obálce Cover Photography	Mikulčice-Valy. Věderko nalezené v jednom z říčních ramen (viz obr. 5. na str. 28)
Adresa redakce Address	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. Královopolská 147 612 00 Brno IČ: 68081758 E-mail: pv@arub.cz Internet: http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html
Tisk Print	Azu design s.r.o. Bayerova 805/40 602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2012

Náklad 400 ks

Časopis je na seznamu neinpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.

Copyright ©2012 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Obr. 59. Napajedla (okr. Zlín). Vykopávky v prostoru suterénu středověkého domu.

Abb. 59. Napajedla (Bez. Zlín). Ausgrabungen im Kellerraum des mittelalterlichen Hauses.

Resumé

Napajedla (Bez. Zlín), Palackého Straže. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

NOVOSEDLY (OKR. BŘECLAV)

„Na plánovaných objektech“. Pozdní středověk. Jáma. Záchranný výzkum.

Během záchranného archeologického výzkumu při budování cesty „Brodská“ v Dolním Poli a Novosedlech (okr. Břeclav) byl v intravilánu obce Novosedly v trati „Na plánovaných objektech“ (ZM ČR 1:10 000, list 34-14-14, v místě bodu vzdáleného 41:320 mm od Z:J s. č.) prozkoumán jeden osamocený objekt, rámcově zařaditelný do období pozdního středověku. Jednalo se o menší jámu studnovitého tvaru zavalenou kameny s kosterními ostatky většího zvířete – pravděpodobně koně. Datování zásypu jámy umožnily ojedinělé zlomky keramiky.

Petr Kos

Resumé

Novosedly (Bez. Břeclav), „Na plánovaných objektech“. Spätmittelalter. Grube. Rettungsgrabung.

OLOMOUC (OKR. OLOMOUC)

Náměstí republiky 5. Středověk, novověk. Klášter, pohřebiště. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum byl realizován v průběhu měsíců srpna až listopadu roku 2011 a byl zapříčiněn stavebními úpravami v areálu bývalého kláštera klarisek, dnešního sídla Vlastivědného muzea v Olomouci. Identifikace lokality na mapě ZM ČR (M 1:10 000) – číslo listu 24-22-19:Z:427 – J:285; Z:421 – J:283; Z:426 – J:292; Z:420 – J:290. Vzdálenosti jsou uvedeny v milimetrech od západní (Z) a jižní (J) sekční čáry.

Stavební úpravy probíhaly ve východní části hlavní budovy dnešního muzea, tento prostor bude adaptován jako nový vstupní prostor pro návštěvníky, a to v místě již v minulosti existujícího vstupu. Výzkum probíhal za plného běhu stavby a byl zahájen až při značném narušení kulturního souvrství středověkého původu, až v momentě, kdy dělníci začali z hlíny vytahovat lidské kosti. K následnému průzkumu byla výtýčena relativně malá plocha obdélného půdorysu, jejíž maximální rozměry jsou 4,70 x 5,30 m. Po mechanickém začišťení povrchu kulturního souvrství, které se v této době jeví jako jedna kompaktní vrstva prachové hlíny černé barvy, bylo započato s odebíráním tohoto souvrství po mechanických úrovních. Stratigrafická situace v místě výzkumu byla následující. Povrch zde tvořily dřevěné parkety, pod kterými byla pozorována vrstva betonu recentního původu. Tyto vrstvy byly ve větší míře odebrány již před zahájením výzkumu. Pod betonem byla odkryta vrstva stavební sutě – kontext 0103 obsahující kameny, zlomky malty, cihel, skla či kovový klíč. Tato vrstva souvisí s přestavbou areálu kláštera klarisek v 18. století. Pod touto vrstvou bylo částečně prozkoumáno kulturní souvrství z období vrcholného středověku (kontexty 0104, 0111, 0114). Z tohoto souvrství byly získány obvykle nalézané artefakty či ekofakty, ojedinělý nález ve středověkém souvrství je objev eneolitické sekerky, která byla zhotovena z tzv. zelené břidlice. Během výzkumu bylo zkoumané souvrství sníženo o cca 0,90 m oproti úrovni povrchu podlahy před zahájením výzkumu, kdy byly z kulturního souvrství odebrány celkem tři mechanické úrovně. Nižší neměla stavba toto souvrství dále narušovat. Po dosažení úrovně dna zkoumané plochy bylo v kulturním souvrství provedeno několik sond za pomoci pedologické tyče, a to do hloubky 0,70 m. Bylo zjištěno, že toto souvrství pokračuje ještě hlouběji.

Během výzkumu bylo prozkoumáno v jednotlivých vrstvách celkem 25 kostrových pohřbů. Kostry nebyly

kompletní, často byly navzájem porušené nebo je hraniče sondy nedovolila prozkoumat celé. Samostatná kostera byla identifikována jako anatomické spojení nejméně dvou kosterních elementů. Tím byla odlišena od velkého množství izolovaných, sekundárně přemístěných kostí, nalezených ve výplních nebo vrstvách. Z kosterního souboru bylo 13 jedinců zachovalých téměř kompletně nebo nad 50 % (s přítomnými kosterními elementy vhodnými pro odhad demografických parametrů) a 12 jedinců zachovalých méně než 50 % (s přítomnými elementy vhodnými pouze pro omezené aplikování metod k odhadu demografických údajů). Na základě předběžných výsledků se jednalo o 23 dospělých, 1 juvenilního a 1 nedospělého jedince. Pohřby měly orientaci východ – západ a vzhledem k tomu, že hrobové jámy byly vyhloubené do kulturního souvrství, nebyly výkopy hrobů až na tři výjimky patrné. Během preparace kosterních ostatků nebyl u žádného nalezen artefakt, který by bylo možné označit jako milodar či vložený předmět, proto je datace těchto prozkoumaných pohřbů poněkud nepřesná. Tyto pohřby jsou datovány pouze na základě nálezů z kulturních vrstev, které vznikly v období středověku a do nichž byly vyhloubeny jejich hrobové jámy. Vzhledem k tomu, že kostrové pohřby či jejich části byly nalezeny v areálu kláštera klarisek již v 50. letech 20. století, v době kdy byl areál bývalého kláštera adaptován pro potřeby muzea (Václavkův sál, jihovýchodní část nádvoří, či nálezy lidských kostí v hlavní lodi kostela ve vrstvě hlíny černé barvy), lze předpokládat, že prozkoumaná část kostrového pohřebiště byla patrně součástí většího pohřebiště, které se mohlo rozkládat buď v okolí kláštera anebo se zde toto pohřebiště mohlo nalézat před výstavbou kláštera a při jeho výstavbě v období středověku zaniklo. Tuto otázku budeme možná schopni zodpovědět až po laboratorním zpracování nalezených artefaktů a kosterních ostatků a jejich následném vyhodnocení.

Jakub Vrána, Anna Pankowská

Resumé

Olomouc (Bez. Olomouc), Republiky Platz Nr. 5. Mittelalter, Neuzeit. Kloster, Gräberfeld. Rettungsgrabung.

OLOMOUC (K. Ú. NEMILANY, OKR. OLOMOUC)

Kožušanská ulice. Doba hradištní. Středověk, novověk. Sídliště. Záchranný výzkum.

Od března do dubna 2011 proběhla 2. etapa výzkumu na rekonstrukci ulice Kožušanská v Olomouci–Nemilanech v délce 140 m. Na sídlišti bylo prozkoumáno v 29 sondách a čtvercích 61 objektů zahloubených v různých úrovních do kulturní vrstvy (mocné 0,4–2 m) s různě datovanými nálezy; viz oddíly Eneolit, Doba bronzová, Doba železná. Lokalita leží na východním svahu terasy nad údolní nivou řeky Moravy. Lokalitu s nadmořskou výškou 211–212 m lze identifikovat v mapě MZ 1:10 000, list 24-22-24, v souřadnicích Z s. č.: J s. č.: 360 mm : 208 mm, 362 mm : 192 mm.

Svrchní část kulturní vrstvy obsahovala jen zlomkovitý materiál z doby hradištní, středověku a novověku.

Marek Kalábek

Resumé

Olomouc (Bez. Olomouc), Kožušanská Straße. Burgwallzeit, Mittelalter, Neuzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

OPAVA (K. Ú. OPAVA-MĚSTO, OKR. OPAVA)

Nákladní ulice. Středověk, novověk. Záchranný výzkum.

V prostoru někdejšího severozápadního předpolí středověkého a novověkého historického jádra Opavy byl v červnu 2011 proveden záchranný archeologický výzkum před stavbou bytového domu na nároží ulic Nákladní a Kasárenská, na parc. č. 283/1, 283/2, 285, 278/2. Ten byl projektován na základové pasy, v jejichž místech byly předstihově vyhloubeny mechanizací a následně manuálně 4 podélné sondy. Tyto v centrální části zachytily stopy zaniklého ramene Opavy, resp. Mlýnského náhonu, směřujícího na východ do prostoru dolního dvora bývalého městského pivovaru. Dokládá to především valounová dlažba a nález dřevěného opěrného kůlu. Bohužel původní okolní vrstvy byly narušeny či odtěženy v novověku nebo v nedávné minulosti. Pouze v nejsevernější sondě se snad dochoval neporušený zkulturněný půdní horizont, náležející dle keramiky někam k přelomu raného a vrcholného středověku. Zbývající materiál, z něhož lze zmínit pěknou kolekci renesančních a barokních kachlů, patřil do období novověku.

Andrea Tobiaszová, Petr Rataj

Resumé

Opava (Bez. Opava), Nákladní Gasse. Mittelalter, Neuzeit. Rettungsgrabung.

PODOLÍ (K. Ú. PODOLÍ U BRNA, OKR. BRNO-VENKOV)

„Cihelna“. Novověk. Cihlářská pec. Záchranný výzkum.

V roce 2011 proběhla plánovaná liniová akce mezi obcemi Podolí a Mokrou-Horákovem. Katastry obou obcí prořaly rýhy dálkového optického kabelu šlapanické firmy VIVO CONNECTION, spol. s r. o., které potvrdily archeologická naleziště hned v několika polních tratích.

Na katastru obce Podolí byl zachycen na severním okraji remízku mezi Horákovem a Podolím jediný novověký objekt, kterým byla kvadratická jámová pec, obsahující dosud pozůstatky vsádky částečně vypálených cihel (GPS: 49°11'58.98"S, 16°44'22.91"V). Z její výplně byl kromě jednoho zlomku železného hřebíku vyjmut